

Raadsvoorstel

Onderwerp: Beleidskader afval en grondstoffen
Datum: 5 juli 2023
Agendapunt: 20
Behandeling: Besluitvormend
Portefeuille-
houder(s): Wethouder A. Nolles
Steller: Ingmar Ongering i.ongering@hethogeland.nl
Zaaknummer: Z.HHL.076576

Samenvatting

Het college stelt voor om met ingang van 2024 een aantal veranderingen in de afvalstoffenheffing en in de afvalinzameling door te voeren, opdat we tot aanvaardbare maar kostendekkende tarieven kunnen komen. Hiermee proberen we een goede balans te vinden tussen het serviceniveau, de kwaliteit van de afvalscheiding en de kosten. We willen voorkomen dat het vaste tarief steeds verder stijgt, terwijl we tegelijkertijd een behoedzame stijging van het variabele tarief voorstellen. Inwoners betalen vanaf 1 januari 2024 per kilo in de grijze container 3 cent meer. Hiermee zorgen we voor een blijvend sluitende afvalbegroting.

De gratis service voor het extra legen van de groene container in de zomerperiode vervalt. Slechts tien procent van de inwoners maakt gebruik van die service. Ook wordt het aantal keren waarop gratis grof vuil bij de milieustraten kan worden ingeleverd beperkt. Nu kan dat nog vier keer per jaar; vanaf 2024 brengen we dit terug naar één keer per jaar. Tenslotte wordt per leging van de groene container, ongeacht de hoeveelheid in de container, ook een bedrag in rekening gebracht. Nu is dat nog gratis.

Inwoners die kwijtschelding van de afvalstoffenheffing ontvangen kunnen 100% van het vastrecht en tot 75% van de gemiddelde kosten voor kilo's en legen van de containers vergoed krijgen. Eerder was dit 100% vastrecht en 90% van de gemiddelde kosten voor kilo's en legen. Zo worden minima ook gestimuleerd om goed afval te scheiden en verminderen we de kosten die dit meebrengt voor de rest van de inwoners.

Gevraagd of voorgesteld besluit

1. uit te blijven gaan van een kostendekkende afvalbegroting;
2. en daartoe de volgende tariefswijzigingen door te voeren:
 - 2.1. het vaste tarief voor huishoudens te matigen en een behoedzame stijging van het variabele tarief per kilo in de grijze container, naar € 0,30 per kilo in 2024.
 - 2.2. het legen van de groene container te belasten met € 2,12 per leging, gelijk aan de grijze container – na indexatie. Voor de kilo's in de groene container hoeven inwoners nog steeds niets te betalen.

3. en daartoe de volgende maatregelen te treffen:
 - 3.1. stoppen met de extra leegbeurt van de groene container in de zomermaanden.
 - 3.2. terugbrengen van het aantal “gratis” aanhangers grofvuil naar 1 keer per jaar.
 - 3.3. kwijtschelding te verlenen aan minima over het volledige vastrecht en tot 75% van de gemiddelde kosten per huishouden voor het legen van de containers en kilo's.
4. ten laste van de algemene middelen een risicoreserve te vormen ter grootte van 500.000 euro en dit in de programmabegroting 2024 op te nemen.
5. het grondstoffenbeleid aan te passen op de hiervoor genoemde punten.

Inleiding

Op 15 april 2020 is het grondstoffenbeleid voor de periode 2020-2030 vastgesteld door de raad. Het grondstoffenbeleid moet ons helpen het afval van inwoners in te zamelen en zo hoogwaardig mogelijk te verwerken, op een manier die betaalbaar is voor inwoners én gemeente, nu en in de toekomst. Hierbij proberen we een goede balans te vinden tussen serviceniveau en kosten.

In de praktijk blijkt dat een aantal aanpassingen van dit beleid wenselijk zijn. Een aantal diensten worden maar door een (klein) deel van de bevolking gebruikt, terwijl dit relatief veel geld kost. Ook zijn we er nog niet in geslaagd om alle kosten te betalen uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing. En is er dus een jaarlijks tekort op de afvalbegroting.

In 2022 heeft een herijking plaatsgevonden van het landelijke uitvoeringsprogramma VANG (van afval naar grondstof). Onze doelstelling is nog steeds 30kg restafval per inwoner. Maar de nadruk moet komen te liggen op de kwaliteit van gescheiden grondstoffen.

Om een goede balans te vinden tussen serviceniveau in relatie tot de kosten die bepaalde diensten met zich meebrengen stellen we een aantal beleidswijzigingen voor.

Beoogd resultaat

Met de onderstaande maatregelen is een kostendekkende begroting mogelijk. En zal het vaste bedrag per huishouden naar beneden kunnen, afhankelijk van prijsstijgingen die later dit jaar bekend worden. Hieronder is te zien wat de financiële effecten zijn van de beoogde maatregelen en tariefswijzigingen op de afvalbegroting, en wat de invloed is op het vaste bedrag per huishouden.

Om de begroting sluitend te krijgen in 2024 is tussen de € 650.000 en € 975.000 nodig. Hoeveel precies dat hangt af van de kosten die Omrin ons voor de inzameling en verwerking in 2024 in rekening gaat brengen. Daarom kunnen we nog niet zeggen hoeveel exact nodig is, en dus ook niet hoeveel het vastrecht naar beneden kan.

Hieronder geven we een overzicht van besparingen. Hierbij geven we een indicatie wat deze maatregelen doen om stijging van het vastrecht te voorkomen en een verwachte daling te realiseren.

Maatregelen	Besparingen	Vastrecht
-------------	-------------	-----------

De extra ophaalronde voor GFT-afval in de zomer komt te vervallen.	+ € 160.000	↓ € 7,50
Inwoners kunnen slechts één keer per jaar “gratis” grofvuil wegbrengen.	+ € 110.000	↓ € 5,-
Minima ontvangen kwijtschelding over 100% van het vastrecht en 75% van de gemiddelde kosten voor legen van containers en de kilo's restafval.	+ € 20.000	↓ € 1,-

Tariefswijzigingen	Opbrengsten	Vastrecht
Inwoners betalen per 1 januari 2024 voor het legen van zowel de grijze als de groene container een bedrag van € 2,12 per keer. De kilo's in de groene container blijven gratis.	+ € 450.000 tot + € 650.000	↓ € 20,- tot € 30,-
De prijs per kilo in de grijze container gaat van € 0,27 naar € 0,30	+ € 150.000	↓ € 7,-

Wat zijn de financiële gevolgen van bovengenoemde maatregelen en tariefswijzigingen voor verschillende typen huishoudens?

In de tabel hieronder is weergegeven wat de gemiddelde effecten zijn voor verschillende huishoudengroottes. Voor het vastrecht wordt een marge aangehouden omdat we nog niet weten hoeveel de kosten volgend jaar zullen stijgen. En voor de ledigingen van de groene container wordt een algemeen gemiddelde aangehouden omdat dit niet te relateren is aan huishoudengrootte.

Huishoudengrootte	Vastrecht (<u>inschatting</u>)	Kosten kilo's	Kosten ledigingen grijs	Kosten ledigingen groen (<u>gemiddeld</u>)	Totaal
1	Tussen de €158,- en €173,-	€ 65,-	€ 26,-	€ 26,-	Tussen de €275,- en €290,-
2	Tussen de €158,- en €173,-	€ 81,-	€ 33,-	€ 26,-	Tussen de €298,- en €313,-
3	Tussen de €158,- en €173,-	€ 112,-	€ 45,-	€ 26,-	Tussen de €341,- en €356,-
4	Tussen de €158,- en €173,-	€ 122,-	€ 49,-	€ 26,-	Tussen de €355,- en €370,-
5	Tussen de €158,- en €173,-	€ 132,-	€ 52,-	€ 26,-	Tussen de €368,- en €383,-
6	Tussen de €158,- en €173,-	€ 141,-	€ 56,-	€ 26,-	Tussen de €381,- en €396,-

Toelichting, argumenten en risico's

1. De begroting voor huishoudelijk afval voor 2024 is kostendekkend.

Een kostendekkende afvalbegroting is al sinds de invoering van het grondstoffenbeleid in 2020 het streven. Dit is in de afgelopen jaren helaas nog niet gelukt. Het gevolg is dat er geld uit de algemene middelen moest komen om het begrotingstekort te dekken. Wanneer de afvalstoffenheffing kostendekkend is kan het geld uit de algemene middelen voor andere maatschappelijke doeleinden gebruikt worden.

Om de begroting kostendekkend te maken én te houden, moeten we ieder jaar de tarieven bijstellen.

Alternatief is om een deel van de kosten uit de algemene middelen te blijven betalen. Risico hierbij is dat er (op termijn) andere onderwerpen bezuinigt moet worden. Ook is er onzekerheid in verband met de aangekondigde herzieningen van het gemeentefonds.

2.1 Het vaste tarief voor huishoudens te matigen en een behoedzame stijging van het variabele tarief per kilo in de grijze container naar €0,30 per kilo in 2024.

Het college wil het jaarlijkse vaste tarief omlaag brengen. Dat levert een voordeel op waar alle huishoudens van gaan profiteren. Dit zorgt er samen met de andere maatregelen voor dat inwoners die minder afval hebben en goed scheiden, straks minder betalen.

Grotere huishoudens betalen gemiddeld wel meer omdat ze vaak meer afval hebben, ongeacht of ze goed scheiden. De kosten per inwoner zijn voor deze huishoudens echter wel veel lager.

Met name huishoudens met kinderen in de luiers betalen meer als ze gebruik maken van wegwerpluiers. Voor deze laatste doelgroep willen we een pilot doen met het uitdelen van proefpakketten wasbare luiers. Wasbare luiers zijn goedkoper, en beter voor het milieu.

Door het vastrecht te verlagen schuift de verhouding tussen vaste en variabele inkomsten verder op richting de variabele inkomsten. Dit terwijl de kostenstructuur van de afvalinzameling grotendeels uit vaste kosten bestaat. De kans dat de daadwerkelijke kosten en opbrengsten afwijken van hetgeen is begroot wordt hiermee vergroot.

Een deel van de afvalstoffenheffing is gebaseerd op het aantal kilo's in de grijze container. En omdat er steeds minder afval in de grijze containers wordt ingezameld moeten we dus per kilo geleidelijk meer gaan betalen om alle kosten te kunnen blijven betalen. Minder restafval levert ook een besparing op, maar onvoldoende om te voorkomen dat de prijs per kilo omhoog moet.

2.2 Het legen van de groene container te belasten met €2,12 per leging, gelijk aan de grijze container – na indexatie. Voor de kilo's in de groene container hoeven inwoners nog steeds niets te betalen.

Door het legen van de groene container te belasten leggen we een deel van de kosten voor deze dienst bij de mensen die er gebruik van maken. Hierdoor kan het vastrecht met zo'n € 25,- per jaar naar beneden.

Huishoudens betalen gemiddeld meer dan nu als ze de groene container 12 keer per jaar of vaker aan de weg zetten. Niet iedereen beschikt over de mogelijkheid om zelf thuis te composteren. Ook helpt deze maatregel niet bij de vergroening van tuinen. Iets wat we in het kader van klimaatadaptatie willen stimuleren. Ook kunnen we niet voorspellen wat de gevolgen van deze maatregel zijn voor verschillende soorten huishoudengrootte. Het gebruik van de groene container is hier niet aan te relateren.

Wanneer we de groene container niet zouden belasten betalen alle huishoudens zo'n € 67,- euro vastrecht per jaar om de GFT-inzameling en verwerking te bekostigen. Ongeacht hoeveel gebruik ze maken van de groene container.

Het risico is dat nóg een deel van de afvalstoffenheffing afhankelijk wordt van een variabele factor. We kunnen niet nauwkeurig voorspellen wat het belasten van het legen van de groene container gaat opleveren. Dit komt omdat we niet weten wat de combinatie van maatregelen doet met het aanbodgedrag van inwoners. Daarnaast is de hoeveelheid GFT die inwoners aanbieden zeer afhankelijk van het weer. Dit samen brengt onzekerheid met zich mee voor de dekking van de afvalbegroting.

Om dit risico af te vangen nemen we een 'risicoreserve afval' van 500.000 euro op in de algemene begroting 2024. Deze reserve wordt eenmalig gevuld als bestemming van het resultaat bij de jaarstukken 2022. Wanneer blijkt dat de afvalbegroting niet toereikend is kan de risicoreserve aangesproken worden. De verwachting is dat de afwijking in 2024 maximaal 250.000 euro bedraagt, in 2025 maximaal 150.000 euro, en in 2026 maximaal 100.000 euro.

3.1 De extra ophaalronde voor GFT-afval in de zomer komt te vervallen.

De extra ophaalronde in de zomer werd door slechts een klein deel van de inwoners gebruikt. De kosten van deze service zijn echter wel hoog. Ook was de route ingezet om stankoverlast van groente- en fruitafval te voorkomen in warme zomers. In de praktijk blijkt dat inwoners de route voornamelijk gebruiken om tuinafval af te laten voeren. Daarom stellen we voor om ermee te stoppen. Zo'n 10% van de inwoners maakt wel gebruik van de route, deze zullen de extra ophaalbeurt missen.

Voor de inwoners die wel gebruik maakten van de route zijn alternatieven beschikbaar. Alle inwoners kunnen gebruik maken van de mogelijkheid om tuinafval 4x per jaar gratis naar de milieustraat te brengen. Eventueel kunnen inwoners ook een tweede groene container aanvragen. Nog beter is natuurlijk het aanleggen van een composthoop in de tuin. Daarnaast informeren we inwoners hoe ze zelf stankoverlast tegen kunnen gaan.

3.2 Inwoners kunnen slechts één keer per jaar “gratis” grofvuil wegbrengen.

Grofvuil kan niet gerecycled worden, gesorteerde spullen veelal wel. Door ongesorteerd grofvuil zo min mogelijk te stimuleren hopen we dat ook deze stroom afval beter gescheiden wordt. Nu is dit nog gemiddeld zo'n 30kg per inwoner per jaar. Daarnaast besparen we jaarlijks zo'n € 110.000 door het aantal gratis brengmomenten van 4 naar 1 keer terug te brengen.

Inwoners die vaker dan één keer grofvuil naar de milieustraat willen brengen moeten hier voortaan vanaf de tweede keer voor betalen.

Veel spullen kunnen een tweede leven krijgen, bijvoorbeeld via een kringloopwinkel. Ook is het in veel gevallen goed mogelijk om defecte spullen te repareren. Inwoners kunnen hiervoor bijvoorbeeld terecht bij het Repair Café.

Alle inwoners kunnen blijven gebruik maken van de mogelijkheid om tuinafval 4x per jaar gratis naar de milieustraat te brengen.

3.3 Minima ontvangen kwijtschelding over 100% van het vastrecht en 75% van de gemiddelde kosten voor legen van containers en de kilo's restafval

Door de kwijtschelding van de kosten voor het legen en kilo's afval te verlagen worden deze inwoners ook financieel meer gestimuleerd om afval te scheiden. Wel blijven we 100% van het vastrecht kwijtschelden. Voor de overige huishoudens betekent het dat ze iets minder betalen.

Bij het berekenen van de kwijtschelding gaan we uit van een gemiddeld huishouden. Wanneer minima beter scheiden, en minder dan 75% van de gemiddelde variabele kosten hebben, wordt het volledige bedrag kwijtgescholden.

Het loont meer om goed te scheiden als het op 75% wordt gesteld in plaats van 90%. Huishoudens met een minimaal inkomen kunnen gratis hun afval inleveren, als ze in staat zijn om op of onder 75% afval van het gemiddelde huishouden te blijven.

Inbreng

De gemeenteraad is uitvoerig betrokken bij de voorbereiding van dit voorstel. Er is een drieluik georganiseerd voor raadsleden. Tijdens de eerste bijeenkomst is de raad vooral geïnformeerd over de verschillende onderwerpen die spelen. En werd er antwoord gegeven op vragen die afgelopen najaar door de raad gesteld waren over het onderwerp. Vervolgens konden de raadsleden op excursie naar de nascheidingsfabriek van Omrin om te zien wat er met het huishoudelijk afval gebeurt. En bij de derde bijeenkomst konden raadsleden, desgewenst anoniem, reageren op een aantal stellingen. De reacties van de raadsleden zijn belangrijke input geweest bij het opstellen van dit voorstel

Vervolgtraject

Na goedkeuring van dit voorstel wordt het grondstoffenbeleid aangepast en zal een voorstel voor de tarieven 2024 opgesteld worden. De risicobuffer zult u terugzien in de programmabegroting 2024.

De voorgestelde maatregelen gaan in per 1 januari 2024.

Communicatie

Inwoners worden over dit voorstel breed geïnformeerd via onze verschillende kanalen. Over het voorstel publiceren we richting pers, op onze eigen social media en op onze website. Besluit de raad akkoord te gaan, dan volgt ook een bericht in het gemeentenieuws in het huis-aan-huis blad. Zodra de tarieven later dit jaar bekend worden, wordt daarover opnieuw brede communicatie ingezet.

Bijlage:

-

Winsum, 30 mei 2023

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding